

Posudok na habilitačnú prácu

Jaroslav Daneš: Eseje o politických aspektoch řecké tragédie.

2014, 168 s.

Jaroslav Daneš sa vo svojej vedeckej práci systematicky venuje attickej dráme. Po knihe *Politické aspekty řecké tragédie*, Červený Kostelec 2013, pripravil jej viac menej prepracovanú verziu ako habilitačnú prácu.

V prvej kapitole podáva autor základné informácie o politickom a sociálnom kontexte attickej tragédie, zvlášť zdôraznil jej súvislosť s náboženským sviatkom Veľké Dionýsie.

V „metodologickej“ kapitole sa autor venuje najprv pojmu politika a potom jej odrazu v attickej dráme. Rozlišuje štyri formy interpretácie jej prítomnosti v dráme: historicko-pozitivistická, štrukturalistická, genderovo-ideologická a ritualistická. V samotnom úvode však ešte ku kapitole o Euripidových *Prosebniciach* uvádza ďalšie interpretačné prístupy: nový historizmus, performance criticism, close reading. Keď autor hovorí o „vpádu teorie na pole klasických studií“ (str. 26), tak aj jeho práca je svedectvom toho. Niektoré vymenované prístupy aplikuje v práci, až napokon uvedie 12 téz Marka Griffitha, z ktorých vyplýva, že z každej teórie je niečo pravda a niečo použiteľné (str. 46-47).

V ďalších kapitolách nasledujú prípadové štúdie, podrobná analýza Euripidových *Prosebníc* a parciálne analýzy, najprv termínu, resp. pojmu *améchania* v Euripidových *Heraklovcoch* a potom postavy Odyssea v Sofoklových drámach *Aias* a *Filoktétés*. Euripidove drámy *Prosebnice* a *Heraklovci* sú často predmetom analýzy politického obsahu (vid' napr. Zuntz: *Political Plays of Euripides*, 1963, Mendelson: *Gender and the City in Euripides' Political Plays* 2002), autor ich pozná a snaží sa zaujať k nim svoje vlastné stanovisko. Výber *Prosebníc* autor zdôvodňuje tým, že sú modelovým príkladom politickej hry, v prípade termínu *améchania* v hre *Heraklovci* tým, že je to doteraz opomínaný problém.

Najoriginálnejším príspevkom sa mi vidí porovnanie Odyssea v Sofoklových drámach *Aias* a *Filoktétés*, medzi ktorými uplynulo niekoľko desaťročí a autor na nich demonštruje dve rozličné podoby politického jednania. Sofokles, zástanca aténskeho zriadenia, sa stáva jeho kritikom a tento záver vyvoláva niektoré otázky. Dá sa nejaký podobný záver urobiť aj z iných neskorších Soklových hier? Je táto kritika súčasne negatívnym hodnotením aténskej demokracie? Nakoľko to bolo vedomé a nakoľko nevedomé vyjadrenie postoja Sofokla k aténskej demokracii?

Posledná kapitola je takpovediac teoretická, zaoberá sa hypotézou, či Aristotelova *Poetika* je reakciou na Platónove odmietnutie tragickej poézie, pričom autor odpovedá na ňu kladne.

Autor svoje štúdie nazýva prípadové štúdie a eseje, neviem však, ktoré časti považuje za eseje. V anglickom summary nazýva esejami aj to, čo v českom úvode prípadovými štúdiami. Otázkou je aj to, či je to vôbec vhodný názov, keďže podľa slovníka je esej „umelecky podaná úvaha o filozofických, umeleckých alebo vedeckých otázkach“ .

Jednotlivé kapitoly majú svoje závery, chýba však celkový záver celej práce, ktorý mohol vyvážiť skutočnosť, že dielo nemá jednotný plán. Na jeho mieste je anglický súhrn, čo je však len stručná anglická verzia jednotlivých záverov. Zdá sa mi, že najlepšie by sa na to hodil záver metodologickej kapitoly, kde sa nachádza spomínaných 12 téz, škoda, že nie sú autorove, ten sa len k nim hlási.

Na konci práce, str. 151-168, sa nachádza impozantný zoznam literatúry, väčšinou anglickej, keď nerátame českú politologickú literatúru, tak z česko-slovenskej literatúry sa tam nachádza jedine *Antické divadlo* prof. Stehlíkovej a v jednej poznámke je aj zmienka o monografii prof. Okála o Aristofanovi. Vzhľadom na to, že autor prekladal aj hippokratovský spis o Starej medicíne je pre mňa prekvapením, že autor neuvádza dielo Jennifer Kosak: *Heroic measures. Hippocratic medicine in the making of Euripidean tragedy* (Brill 2004), kde sa prirovnáva občianska *stasis* k chorobe.

Autor má problém s priezviskami citovaných autoriek, najčastejšie ich neprechyľuje, napr. Loraux, Gellrich, Foley, Michelini, ale použil aj prechýlené meno (Zeitlinová na str. 37-38 oproti Zeitlin na str. 35,37), niekedy nepostrehol, že ide o ženu, str. 106 „(Silvia) Monteglio ... prišiel“. Zvláštne pôsobí, keď v jednej syntaktickej väzbe sa vyskytuje mužské meno, ktoré sa skloňuje a ženské meno, ktoré sa neskloňuje (str. 42: „dle Loraux a Goldhilla“, „dal Goldhilovi a Loraux“, str. 39 „v duchu Gellrich“). Vyvoláva to vo mne genderové úvahy o postavení mužov a žien v jazyku, muži sú sklonní a ženy nesklonné?

Napokon spomením drobné nedopatrenia, na str. 47 je zvláštny tvar „*conditio humanae*“, autorka Ann Norris Michelini sa cituje rôzne, Michelini (str. 61), A. Michelini (str. 77), Ann Michelini (str. 61), A.N. Michelini (str. 50).

Na záver konštatujem, že práca je napísaná akribiou, má bohatý poznámkový aparát, autor reflektuje významnú literatúru na danú tému. V práci prejavil veľkú rozhladenosť v danej tematike, ktorá si vyžadovala okrem samotného klasickofilologického základu aj znalosti z modernej literárnej teórie a politológie. Práca teda splňuje požiadavky štandardne kladené na úroveň habilitačných prác v danom odbore a vzhľadom na to navrhujem, aby

menovanému po úspešnom habilitačnom konaní bol udelený vedecko-pedagogický titul
docent v odbore klasická filológia.

Košice, 9.1.2015

doc. PhDr. František Šimon, CSc.